

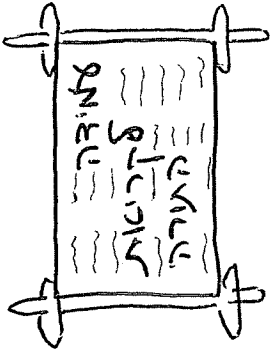

STANDING FOR TORAH READING

Source Materials
Rabbi Efrem Goldberg
reg@brsonline.org

צנח, סיוע 97.

קמו (א) אין צדד לעבוד בוי. בגמרא אמרין פקד אלו
 נאמרין [סוטה לג, א] אמר רבא בר רב הונא כיון שנפחה
 ספר תורה אסור לספר אפילו בדבר הלכה
 ומפסחו עמוד כל העם ואין עמידה אלא שמיקה, שנאמר ואין
 לב טו עמודו ולא ענו עור. ומטעם
 זה כשב הטור בשם רב שר שלום
 דאין לריך לעמוד בשעת קריאה
 הסורה, דהעמידה דכתיב בקרא
 היינו שמיקה. ומתרי"ם [ש"מ
 מהר"ם מנוטענרג דפוס מלא סיון
 מקד] שהיה מסמיר ועמד בשעת
 הקריאה כמו שכתב רמ"א בסמוך,
 כן כתב המרדכי [שם כמו מבין
 משמו, וכתב שם שגם בשעת המילה
 היה עומד שנאמר [מלכים ב ג, ג] ויעמוד
 רמ"א צו"ד בהלכות מילה ואינו
 רסא פתיף אן, וכתב על זה שכן
 נוהגין. וא"כ גם כן לאוי לנהוג
 כן, דהא נחלא מחסא ממוחיהו
 מהר"ם ס. ולבאורה קשה על מה
 שעמד מהר"ם, והלא מפורש
 בגמרא דאין עמידה אלא שמיקה.
 ואני עניני לא הצנתי דברי רב שר

אברהם יצחק עקב ישראל עמרם אמר אמר רבא בר רב הונא כיון שנפחה ספר תורה אסור לספר אפילו בדבר הלכה ומפסחו עמוד כל העם ואין עמידה אלא שמיקה שנאמר ואין לב טו עמודו ולא ענו עור

המטות (ה) וכתוב ליה מן הספוק ועמוד כל העם צדיק (ה) ודאיה מן האלמוד דאמר פי
 כ"ע דעילה [ל"ג] ק"ג ע"כ] כמל פומי על המילה והעומדים שם אומרים כשם שכתבם
 לבית וכו'.

צדד יוסף ס' קלא

א וצדד קרות פומוד דתגן
 (בא) הקורא את המגילה
 שומד יושב. לומר אם לה עומד
 אם לה יושב וצגמרא (שם) מגל מה
 שאין כן צמורה ופירש רש"י מה
 שאין כן צמורה שאין קורין צמורה
 לציור מיושב ומשמע דזוקא הקורא
 לריך לעמוד אצל לא שאר הציור וכן
 נוהגים ואף על פי שהמרדכי כתב
 צפרק רצי אליעזר דמילה (שם) פי
 (מכ) שהר"ם (משנ"ן קטן פי קפב)

צדד יוסף ס' קלא

קמא א וצדד קרות פומוד וכו'. כשב צ"י משמע דוקא
 הקורא לריך לעמוד אצל לא שאר הציור וכו' עכ"ל מיהו
 יש נוהגים לעמוד בשעת קריאה וכן כתב המרדכי על שם מהר"ם
 שהיה נוהג כך ע"ש צפרק רצי אליעזר דמילה אכן נראה ללאו מדויג
 היה נוהג כך אלא כיון לריך כל
 אדם להעלות על דעמו כששומע
 הקריאה מפי הקורא כאילו קיעלה
 באומה שעה מהר סיני וכן כתב
 בספר הוזהר ומציאו צ"י וצבר סיני
 היו כל ישראל עומדין לדכתיב (דברים
 ה ה) ונכי עומד צין יי וצייכס לכן
 הגון וראוי שיבו עומדין בשעה
 שקורא בס"ת אצל צין גבדא לגבדא
 פשיטא דאין לריך עמידה אף לנוהגין
 לעמוד בשעה קריאה אצל מדויג און
 לריך לעמוד אלא הקורא וצבעת
 קריאה. והאידנא שהשליח ציור
 מקרא והעולה גם כן מייב לקרות
 מלה במלה בלחש שמהם לריכין
 לעמוד בשעת הקריאה ושלא לסמוך
 דמה שהשליח ציור קורא במקומו
 כאילו הוא קורא דייניק ליה כמו
 שכתב ה"ר יונה גדין שמתקן ומציאו צ"י יוסף

שלום, דודאי העמידה היא כפשוטה, אלא לאומה העמידה לריכה
 להיות בשמיקה, דאם לא כן קשה מה דאמרין צפרק שבעות
 העדות [שעש"ג, א] בשעת גמר דין לריכס עגלי דינים להיות
 עמידה דכתיב [דברים יז, יז] ועמדו שני האלשים, הכי נמי נראה
 דאין לריכס להיות מעומד אלא בשמיקה. ובלגש [שע"ג, ב] כתב
 הוכחה אחרת, דאי סלקא דעתך עמידה ממש הא כבר כתיב [דברים
 י, כז] ואמה פה עמוד עמד, דמשמע דוקא הש"ך שהוא הקרסור.
 ורואו בדוסא, דלא מנינו כן בגמרא. אלא דאוי דמכל מקום לריכה
 העמידה כפשוטו, אלא כששעת העמידה לריך שמיקה, ועל כן שפיר
 נהג מהר"ם בעמידה. ואם כי אין צ"י כן להכריע, מכל מקום
 נראה דברי מהר"ם נכונים, וכן לאוי לנו לנהוג. וישוה מלאמי
 נמשוזה לרי עובדיה ספורי [במ"ז] סיון ז"י, שפסק כן לריך
 לעמוד, וצבעת אמירת ברבו פשיטא שריך לעמוד, ואיכא
 צירושלמי י"ו כל דבר שצדקושה צעי למיקס ארגלי כו'. ומטעם זה
 נראה דכשהקורא רוצין לישב אחר אמירת הש"ך צרכו לא ישב עד שיאמרו תחלה צדד ה' המצריך לעולם ועד:

היה עומד בשעת קריאת המורה (א*) וכן נוהגים קלת אשכנזים
 וירפתיים, בהלכות קטנות (מרדכי פי מקסא) כתב יש עומדים בשעת
 קריאת המורה ומציאים ראיה מדכתיב (נחמיה ט ה) [ובפסחון]
 עמדו כל העם ואין ראיה מכאן לכפוטו (לע) מפרש עמדו לשון
 שמיקה והכי משמע צירושלמי (מגלה פ"ד ה"א) דהוא גבדא דוה
 קרי ופתיך א"ל עמוד מה נתינה בעמידה ונאומה וכו' משמע דוקא
 לחון יש לעמוד עכ"ל. וכן כתב רצינו בסוף סיון קמ"ו בשם רב שר
 שלום:

נראה דכשהקורא רוצין לישב אחר אמירת הש"ך צרכו לא ישב עד שיאמרו תחלה צדד ה' המצריך לעולם ועד:

אפריון
פ"א
אלעדברה

עלמיה
חברות
הש

① רמב"ם (הל' ברכות א' טו')

השוכע ברכה כן הברכות מתחלטה ועד סופה ונתכוון לצאת בה ידי חובתו יצא ואע"פ שלא ענה אמן, וכל העונה אמן אחר המברך הרי זה כמברך והוא שיהיה המברך חייב באותה ברכה, היה המברך חייב סבירי סופרים והעונה חייב כן התורה לא יצא ידי חובתו עד שיגנה או עד שיטבע כפי שהוא חייב בה כן התורה כמדרו

② רמב"ם (הל' ברכות ה' ק"ג')

ב יטלשת שאכלו פת כאחד הייבין לברך ברכת הויטון קודם ברכת המזון, ואי זו היא ברכת הויטון אם היו האוכלים משלשה עד עשרה מברך אחד טרם ואחר נברך שאכלו משלו והכל עונין ברוך שאכלו משלו ובטובו חיינו, והוא תוור ומברך (ו) ברוך שאכלו משלו ובטובו חיינו: ג ואחר כך אפר ברוך אתה יי' אלהינו מלך העולם הון את העולם כולו בטובו עד שנוטר ארבע ברכות ויתן עונין אמן אחר כל ברכה וברכה.

③ רמב"ם (הל' גפילה ח"א)

ה: מ יטליח ציבור טוציא את הרבים ידי חובתן, כיצד בשעה שהוא מתפלל והם שומעין ועונין אמן אחר כל ברכה וברכה הרי הן כמתפללין, כמה דברים אמרים כשאנו יודע להתפלל אבל היודע אינו יוצא ידי חובתו אלא כהתפל עצמו:

④ חזקוני/רמב"ם (סי' קכ"ד)

ד: ד' כשש"צ חוזר התפלה הקהל (טו) יש להם (ו) ג' לשחוק (ז) ולכוין לברכות שמברך החזן ולענות אמן ואם אין ט' (ח) מכוונים לברכותיו קרוב להיות ברכותיו לבטלה לכן כל אדם יעשה עצמו (יח) כאילו אין ט' וזולתו (יט) ויכוין לברכת החזן: (י"א) של העם (כ) יעמדו כשחזר הש"ץ (ט) התפלה (הנהגות מנהגים):

⑤ משנה ברורה (פ"ב)

ד: ד' יש להם לשחוק, היינו לא מביעי שאסור לומר עם הש"ץ כל הנכרה דהו ברכה לצטלה אפילו למנוקט עמו (טו) חזיה כיצתו מאמנעו ג"כ אין כוון (טז) דיש לחוש משום שיגרא דלישנא יוליא ברכה מפיו וכ"ש אומם המגביהים קולם ומזמרים עם הש"ץ דהו כיוהרם ויש לגעור בהם דהו חקלות ראש, ולענין חיסור שיחם חולין כחוב בס"י: (ז) ולכוין, ע"כ יש ליהרר מלומר חתונים או ללמוד נעם חזרת הש"ץ (ח) ואפילו אם מכוונים לקוף הנכרה לענות אמן כראוי שלא תהיה אמן יתומה כמו שימנאלר ג"כ לא יפה הם עושים שאם הלומדים יפנו ללמוד עמי הארץ ילמדו מהן שלא להאזין לש"ץ ועסקו בשיהה בטילה ח"ו נמאלו מחטיאין את הרבים: (יח) כאלו אין ט' וכו'. ע"כ (יח) יראה לכחילה לכוין לשמוע כל הנכרה ולא סוף הנכרה בלבד: (יט) ריכוין, והעולם (יט) נוהגין לנרף למנין ולהתפלל חזרת הש"ץ אפילו מי שידעין ט שמיח ואינו שומע חזרת הש"ץ כראוי ונ"ל דכגון זה טוב להמנהג כמו שכתב בספר שולחן שלמה שימנה הש"ץ בינו לבין עצמו בחזרת התפילה שא"ל יענו טעשה אמן אחריו ויכונו לברכותיו שיהא התפילה היא בחזרת נדעה: (כ) יעמדו, טעמם כיון שמכוונים ושומעים מש"ץ ושומע כעונה וכלו מתפללין בעלמם דמיל וכן היה מנהג הקדמונים ועכשיו בעו"ה כל אחד עושה כפי דעמו ומהם יושבים ומשימים [פמ"ג] (כ) ונתון ד"א לש"ץ לכו"ע אסור מדינא לישב נעם חזרת הש"ץ.

⑥ שו"ת יחיה דלת (ה' י"א)

בפיכוח: מותר מן הדין לשבת בחזרת השליח צבור מיד לאחר שמסיים השליח צבור ברכת האל הקדוש, ובלבד שלא ישב בתוך ארבע אמות של השליח צבור שמתפלל, וכמבואר בשלחן ערוך (סימן קכ סעיף א'). ורק אם הוא זקן או חלש, מותר, כמבואר שם בשלחן ערוך (סעיף ב') (**). וכשיגיע השליח צבור למודים צריך לעמוד ולהשתחוות כשאומר מודים דרבנן, וישאר עומד עד שיסיים מודים דרבנן, והמחמיר לעמוד בכל חזרת השליח צבור, תבוא עליו ברכה.

⑦ תפילה כהלכות

ולגר"ח מוולוז'ין חזרת הש"ץ היא סוד מה שכתוב בגמ' המתפלל ואינו נענה יחזור ויתפלל, ולדעת הגר"ש אלישיב שליט"א, המקשיבים - בדין שומע כעונה כני"ל, המסתובבים - אפילו בדיעבד אינם בגדר שומע כעונה, משא"כ היושבים, על כן אין להסתובב בשעת החזרה, ופשוט שהנוקק לצאת ידי"ח בחזרה או שאינו בקי - חייב לעמוד מן הדין.

⑥ מחיר/כח"א סי' קמ"א

ד (יז) א"צ לעמוד (ה) מעומד (יח) בעת שקורין בתורה (ו) (יט) ויש מחמירין ועומדין (כ) וכן עשה מהר"ם (מרדכי פרק רבי אליעזר דמילה):

⑦ משנה קרורה (פל)

ד (יז) א"צ לעמוד וכו'. ואפילו העומדים על הימנה דא"צ לעמוד מפני ס"ת אלא כשאלם נושאה אבל כשמונחה במקומה א"צ [ע"ן גריש סימן קמ"א דדוקא הקורא והעולה למורה " לריכין לעמוד] וכן אפילו כשאלם חופסה בידו כגון בעת שקורין ההפטרות כיון שהיא (יח) יושב במקומו א"צ לעמוד לפניה אפילו הם בתוך ד"א שלה על הימנה. ודע דנעת שושאין אותה חייב לעמוד לפניה (יט) עד שתחכה מעיניו או עד שיגיעו המוליכה למקומה ואפי' סמיכה על איזה דבר אסור דסמיכה כשיניה: (יח) בעת שקורין בתורה. ונשעת (כ) אמירת ברכו וענית ברוך ה' הלע"ו לכו"ע לריכין לעמוד דהוא דבר שנקדושה: (יט) ויש מחמירין ועומדין. כתב הפר"ח והגר"א דהעיקר כסברא הראשונה וכן נהגו והב"ח דסמיכה קמ"א כתב דגם המהר"ם מודה דמדינא שרי אלא דס"ל דראוי להדר ולעמוד מפני שר"ך האדם להעלות בדעתו כשעומע הקריאה מפי הקורא כאלו קבלה אותה שעה מהר סיני ובהר סיני היו כל ישראל עומדין כדכתיב אנכי עומד בין ה' וביניכם וגו'. ומי שהוא איש חלש וקשה לו לעמוד ועי"ו אין דעתו מיושבת לכוין היטב לקול הקורא יש לו ליטב [ש"ח]: (ב) וכן עשה מהר"ם. וכן גברא לגברא לכו"ע שרי ליטב [אחרונים]:

סימן לד'

איסור לשנות ממנהג המקום

ד' כסלו תשל"ו.

מע"כ ידידי הנכבד הרה"ג מוהר"ר אברהם ד. גוטליב שליט"א הרב דק"ק אהל אברהם בפאריש צרפת.

⑧
אגרות משנה
אח"כ ז"ל

הנהגה האיסור בביהכ"ג אחת לאיזה אינשי לשנות ממנהגי המקום בדברים הניכרים איכא שני איסורים דהא מלאו דלא תתגודדו שנדרש ביבמות דף י"ג ע"ב גם לענין דלא תעשו אגודות אגודות והוא מדאורייתא דאל"כ לא היה שייך להקשות דמבעי לה להקרא לגופיה, וכן הוא מפורש ברמב"ם פ"ב מע"ז הי"ד שכתב ובכלל אזהרה זו שלא יהיו שני בתי דינין בעיר אחת זה נהג כמנהג זה וזה נהג כמנהג זה ובשביל זה שהוא דרשא גמורה מהקרא הקשה הכ"מ איך לוקה בגדידה הא הוא לאו שבכללות ואם היה רק מדרבנן ואסמכתא לא היה קשה כלום הרי בהכרח שהוא מדאורייתא. ושנית מהדין אל ישנה מפני המחלוקת דבפסחים דף ג' דין זה הוא מדרבנן.

דין זה הוא אף במנהגים שאיכא בהו איסורא קצת וכ"ש באיסורים גמורים כמו בתפילין בחוה"מ שלהלובשין תפילין עובר בעשה כשאינו מניח ולהאין מניחין איכא אסור ולזול במרעד, וכן הוא שינוי הנוסחאות שאיכא טעמים לכל נוסח ונוסח אסור אף שאולי איסור לא תתגודדו ליכא משום שליכא חלוקים בעיקרי נוסח הברכות והתפלות איסור השני שאל תשנה מפני המחלוקת דאי איכא. ואם רוצה לומר וידוי קודם גפילת אפים הוא דוקא בלא שום היכרא לאחריני שהוא בלא הכאה על הלב, וגם אינו יכול לומר הי"ג מדות שלוח צריך דוקא עשרה שיאמרו עמו ואף אם ימצא עשרה הרי זה השינוי בפרסום גדול. ורק מה שמניח תפילין גם בתפלת המנחה אין למחות בידו ואף שאיכא בזה משום יהירא דמכיון דבא ממקום שנותנין כן ליכא משום יהירא. אבל על שאר השינויים צריך למחות בידו וגם לכופו בהתראה שהיו מוכרחין לסלקו משרתו אם לא יעשה כהדין שלא ישנה כלום ממנהגי בית הכנסת כשהוא מתפלל בביהכ"ג אף שלא

לפני התיבה, לבד-הנחת תפילין בתפלת המנחה ואמידת וידוי בלא הכאה על הלב שלא ניכר. והנני גומר בברכה לשרות השלום ביניכם ובין כל ישראל. ידיו, משה פיינשטיין